

Datum 14. 3. 2022

ZAHRANIČNÍ DOBROVOLNÍCI A DOBROVOLNICKÉ JEDNOTKY

Předložený text je analytickým materiálem, popisujícím politicko-bezpečnostní a strategické souvislosti vývoje válečného konfliktu na Ukrajině. Názory, závěry, hodnocení a případná doporučení, zde vyjádřená a předpokládaná, jsou výhradními názory autora a nepředstavují postoje či stanoviska Ministerstva obrany nebo jiné vládní agentury ČR. Podklady pro analýzu vychází z veřejně dostupných zdrojů, některé informace týkající se přímo situace na Ukrajině nebo v Ruské federaci nelze ověřit z nezávislých a důvěryhodných zdrojů a není možné zajistit jejich pravdivost, úplnost a objektivitu.

Jednou z frekventovaných otázek v současném konfliktu na Ukrajině je účast zahraničních dobrovolníků, případně dobrovolnických formací stojících mimo vlastní struktury oficiálních ozbrojených sil obou znepřátelených aktérů. V ukrajinském případě je v médiích často skloňován zájem evropských i mimoevropských dobrovolníků ochotných přímo se angažovat v konfliktu na straně ukrajinských jednotek čelících ruské invazi. Ukrajinské oficiální zdroje uvádí, že registrují již na 20 000 žádostí či nabídek ke vstupu do svých ozbrojených sil od občanů 52 států.

Mimo to již v konfliktu aktuálně působí menší počet zahraničních kombatantů, kteří patrně ani nebyli žádnou oficiální cestou do ukrajinských jednotek integrováni a jejichž status je tak z právního hlediska krajně problematický. Většina potenciálních dobrovolníků deklaruje, že disponuje vojenským výcvikem, eventuálně i zkušenostmi z bojového nasazení v minulosti. Má se jednat především o bývalé profesionální vojáky z řady států, jejichž participace v konfliktu by pro ukrajinskou stranu mohla být velkým přínosem. Právě o tyto zájemce má také Ukrajina eminentní zájem, nicméně v celkovém počtu lze předpokládat i dobrovolníky postrádající jakoukoliv přímou zkušenost, a to nejen bojovou, ale i absenci jakéhokoliv předchozího působení v armádě či jiných silových složkách. Ani tento prvek nelze zcela zavrhnout, idealismus a případná motivace mohou i z těchto zájemců učinit vhodný lidský zdroj pro pokračující konflikt. Zcela specifickou a nejméně početnou skupinou jsou pak profesionální vojáci v aktivní službě, kteří bez ohledu na svůj služební poměr v armádách jiných států a bez autorizace ze strany nadřízených prvků opustili své jednotky a odjeli na Ukrajinu. Britské úřady pro své občany a dobrovolníky vydali výzvu, aby se tito neprodleně vrátili jinak jim hrozí

perzekuce za dezerci. Vojáky v záloze či veterány se snaží rovněž od přímé angažovanosti odvrátit.

Jakákoliv účast zahraničních dobrovolníků po boku ukrajinských vojáků má nepochybně pozitivní dopad na morálku ukrajinských jednotek. V případech obou uvedených skupin je však jistým problémem otázka integrace těchto bojovníků. Vzhledem k tomu, že s takovýmto nasazením neukrajinských kombatantů se před vypuknutím konfliktu prakticky nepočítalo, neexistují ani zavedené mechanismy a postupy, jak tyto dobrovolníky přijmout, efektivně využít či začlenit do stávajících struktur. O tom svědčí i informace, že někteří organizátoři příchodu zahraničních kombatantů na ukrajinské teritorium tento proces dočasně pozastavili a s ohledem na stávající překážky vyzvali k pomalejšímu a lépe organizovanému postupu.

V případě západoevropských či neevropských dobrovolníků lze většinou předpokládat jazykovou bariéru, která bude komplikovat vzájemnou komunikaci s ukrajinskými spolubojovníky či velícím prvky. Ukrajinská armáda sice disponuje množstvím jazykově vybavených vojáků, nicméně znalost anglického jazyka zde přece jen není natolik rozšířená jako v případě armád členských států NATO. To platí i pro celou společnost. Samotná jazyková bariéra však nemusí být zásadním problémem, zahraniční dobrovolníci mohou být řízeni odpovídajícím ukrajinským velením či styčnými příslušníky ukrajinských sil. Větším problémem může být neznalost či nekompaktibilita postupů v jednotlivých armádách a možnost komunikačního šumu s negativními dopady při vedení bojové činnosti. Opomenout nelze ani riziko infiltrace proruských subjektů či možné incidenty pramenící z ukrajinských obav před ruskými diverzanty. Jedním z dalších problémů může být skutečnost, že s větším počtem externích dobrovolníků v konfliktu také vždy roste pravděpodobnost, že se zde objeví i řada problematických osob, jejichž motivace a vlastní působení nemusí být bez kontroverzí, případně může mít přímo kriminální a zločinný charakter.

Hlavní problémy spojené s úspěšnou integrací velkého počtu neukrajinských kombatantů nelze vyřešit v časově velmi krátké době, a tak potenciálně výraznější zapojení tohoto cizího prvku může nastat jen v případě delšího průběhu současného konfliktu. Prozatím se tak význam zahraničních dobrovolníků omezuje spíše na povzbuzení morálky ukrajinské rezistence a pocitu, že Ukrajina nezůstává v boji zcela osamocena, byť přímou vojenskou angažovanost zahraničních spojeneckých regulérních sil nelze aktuálně očekávat. Na ukrajinské straně také aktivně působí dobrovolníci z postsovětského prostoru, zejména Kavkazané, kteří se zapojili do bojů již v letech 2014/2015. Mimo omezený počet gruzínských dobrovolníků zde působili a opět působí exiloví čečenští bojovníci. Jedná se o příslušníky čečenské rezistence z obou rusko-čečenských válek či jejich rodinné příslušníky, kteří po pacifikaci Čečenska a jeho úplné kontrole za strany kadyrovského klanu opustili zem a našli azyl na Ukrajině či jiných státech. Většina těchto kombatantů má však již po dlouhou dobu ukrajinské občanství a nelze je tedy již brát jako zcela cizorodý element. Soustředěni jsou ve dvou jednotkách, které vznikly již v letech 2014/2015 a to v tzv. praporu Džochara Dudajeva a praporu šejka Mansúra, jejichž početní

stavy se údajně pohybují kolem 300 osob. Obě jednotky byly po skončení bojů postupně rozpuštěny, na počátku roku 2022 se však údajně znovu aktivovaly a v současnosti se zapojily do bojů v oblasti Donbasu. Aktuálně se dle některých zdrojů vytváří i třetí čečenský prapor ve Lvově na západě Ukrajiny, do kterého vstupují dobrovolníci z čečenské diaspory z několika států Evropské unie.

Ochotu zapojit se do konfliktu deklarovala i jiná skupina čečenského původu, veteráni z bojů v Sýrii a Iráku, resp. islamističtí radikálové z různých formací, a to včetně Al-Kaidá či ISIS. Jejich participace v konfliktu by však byla i pro napadenou ukrajinskou stranu krajně problematická a negativa z ní plynoucí by patrně převažovala nad pozitivy.

Jistým ekvivalentem ukrajinsko-čečenských bojovníků jsou pak na ruské straně tzv. Kadyrovci, de facto příslušníci regulérních sil bezpečnostních složek autonomní Čečenské republiky Ruské federace či kontraktoři působící v bezpečnostních společnostech pod přímou kontrolou Ramzana Kadyrova. Zde je rovněž problematické mluvit o externím prvku, neboť se jedná o občany RF. Nicméně pozice kadyrovců je poměrně specifická, fakticky nepodléhají přímé kontrole vrcholu ruské vojenské či bezpečnostní hierarchie, ale jsou velmi autonomní silou podléhající osobně prezidentu Kadyrovovi. Oproti zahraničním dobrovolníkům na ukrajinské straně jsou však okamžitě nasaditelní v boji, resp. mnozí již v konfliktu participují od jeho počátku. Není zde výrazná komplikace ve vztahu k jazykové bariéře, použité výzbroji, zkušenostem či taktickým postupům. Čečenští kontraktoři byly také ruskou stranou poměrně významně využíváni v expedičním působení ruských sil v Sýrii. V minulosti se například čečenský nekadyrovský prapor Vostok zapojil na ruské straně do krátkého konfliktu s Gruzii v roce 2008, tato jednotka však byla plně integrovanou součástí ruských bezpečnostních sil.

V reakci na neuspokojivý vývoj vojenských operací a patrně i ve snaze propagandisticky reagovat na množství dobrovolníků hlásících se do řad ukrajinského protivníka, i ruská strana avizovala ochotu angažovat zahraniční dobrovolníky na své straně. Zde však počet skutečných dobrovolníků bude omezený, a v případě médií nejčastěji zmiňovaných veteránů ze syrského konfliktu (event. Libye, Středoafričké republiky či dalších afrických států) půjde primárně o kontraktory motivované finanční odměnou, a nikoliv proruskými sympatiemi. I zde je však otevřená otázka jejich reálné využitelnosti. Z praktického hlediska se sice může často jednat o kombatanty s velkými zkušenostmi z bojového nasazení, a to zejména v urbánních prostorech. To by bylo pro ruskou stranu vzhledem k očekávanému charakteru další fáze konfliktu nesporným přínosem. Na druhé straně může být komplikovaná samotná přeprava a zabezpečení jejich vlastního nasazení, které by zvyšovalo nároky na již tak přetížený a nefunkční systém ruské logistiky. Podobně jako v případě proukrajinských dobrovolníků, i zde pak může jejich bojové nasazení komplikovat neznalost standardních postupů ruské armády, odlišné taktické přístupy a složitá komunikace daná výraznými jazykovými i kulturními rozdíly. Nicméně zde lze důvodně předpokládat, že pro ruskou stranu má faktor zahraničních

**Univerzita
obraný**

**Centrum bezpečnostních
a vojensko-strategických studií**

dobrovolníků především (a možná pouze) propagandistickou hodnotu a o jejich vlastním působení na bojišti se seriózně neuvažuje.

A svou roli i zde hraje časové hledisko, resp. ruská snaha ukončit bojovou fází konfliktu v co nejkratším možném termínu a snaha dosáhnout ukončení bojové fáze konfliktu uzavřením příměří za výhodných podmínek. Reálný přínos externích kombatantů by tak i v tomto případě připadal v úvahu pouze v případě, že by válečný konflikt nabyl dlouhodobějšího charakteru. Případné úvahy o nasazení zahraničních kombatantů v guerillové kampani proti okupačním ruským silám či naopak jejich ruském využití v protipovstaleckých operacích je velmi nepravděpodobné. Aktuální konflikt, ať již bude delšího či kratšího trvání, bude patrně vyřešen příměří, jehož parametry do značné míry vyloučí či zcela znemožní tyto formy bojové činnosti.

Zpracoval: Richard Stojar, Ph.D.

**Univerzita
obraný**